

In Memoriam

Марія ФЕДОРУСЬ

СПОГАД ПРО Г.Й.ГОРИНЬ

Maria FEDORUS'. My Reminiscences on H.Horyn'.

Досить довгий час ми домовлялися про поїздку до Унівського монастиря. Дорога недалеко, але наш час так густо зайнятий, що ніяк не можна було знайти хоч найменшої шпаринки, щоб туди вставити таку коротку поїздку.

2002 рік. Надворі встановилася суха, тепла і тиха пора притаманної Львову золотої осені, і ми домовилися з Ганною Йосипівною та ще двома лаборантками про поїздку. Зранку, 15 листопада, ми з'їхалися на автостанцію у Львові. На табличках з написами уточнили, з якої платформи їде наша маршрутка. Очікування тривало досить довго, але ми спокійно і терпляче чекали. Нарешті прийшла довгоочікувана маршрутка і ми сіли на зручні м'якенькі місця. Людей було мало. На сидіння через прохід від нас сів монах, молодий, золотого кольору волосся і заріст так і світилися на сонці. Його присутність свідчила про те, що ми їдемо до монастиря. Дорога трохи повигиналася вверх-вниз, вправо-вліво біля Винник, потім раптом вирівнялася і побігла щоразу рівніше, поміж потемнілими від осені, дощу, очікування зими, травами, кущиками і деревами. По дорозі траплялися села, окремі господарства, при дорозі стояли відра з картоплею, мішки з капустою, у мисках на табуретках яблука, горіхи, які можна купити. Ми їхали рейсовою маршруткою, зупинки такого типу на них не передбачені, то ми лише могли на це все подивитися через вікно.

Здалеку виднілися невисокі, але досить чіткі підвищення на місцевості, скоро Перемишляни. Заїхали в містечко, досить ошатне, спокійне, з розміреним темпом життя, по вулицях ходили люди, заходили в магазини за покупками, але активного руху в місті майже не було. При головній дорозі будиночки двоповерхові, а за ними – різні, в тому числі й поодинокі невеличкі хатки. З Перемишлян дорога в село розпочалася з місточка, через який ми переїхали і тоді легко по доро-

зі поміж хатами наш автобусик покотився. Ми оглядали навколишню територію. Місцевість горбиста, гориста, попри дорогу хати, за хатами – поля, але не поля, а диво... Влітку це поле, поділене на латки і пасма, служило господарям городами, а зараз це нагадувало кольорову мозаїку: одні куски – поорані – чорні чи темно-сірі, бо рілля вже підсохла і посіріла; інші – яскраво-зелені, бо зійшла озимина рясно; а ще інші – темно-сіро-зеленого ще з якимось відтінком, бо це незібрана кукурудза. Всі ці різнокольорові нивки розміщені різнорівнево, з усіх боків сходяться вниз, ніби хтось відкрив величезний корок у землі і через нього ті всі латки мають перелитися кудись в інше місце.

Звертаю увагу на те, що біля кожної хати росте, а зараз саме досягає, бо світиться червоними ягідками, що чекають морозу і повної стиглості, калина. Навіть біля хати, що служила колись господарям за житло, а зараз служить поштою, росте калина. Я злегка торкнулася плеча Ганни Йосипівни, прошептала це своє спостереження, вона ж підтвердила, бо саме це зауважила з самого початку дороги. Проїхали ще декілька сотень метрів, машина ніби трошки повернула вліво, від різкості руху я повернула голову направо і... побачила дійсно щось неймовірно гарне: здалеку видно містечко, в бік нас оті прекрасні поля, що міняються кольорами і рівнями їх розміщення, а на тому всьому – як пава, з золотими банями висока будівля – це нова церква, яка збудує оцей весь уявний спокій, в якому ніби перебуває місто. Від того враження зустріч з монастирем мала відбутися на вищому рівні душевного неспокою при звіданні досі незвіданого.

Ми вийшли з маршрутки, пройшли декілька сот метрів по селу. Широка під'їзна дорога вела до території монастиря. На навколишніх горбах виднілися вулики, помальовані у жовто-сині фарби, щоб видно було здалека.

Нашому погляду відкрився великий простір, головне місце на якому займала велика біла будівля, – як ми пізніше довідалися, Митрополичі палати. Перед цією досить великою будівлею розбиті великі клумби, на яких влітку, очевидно, квітнуть рожі. Зліва виднівся хрест-капличка, напроти нього – від нас у профіль – місток, такий невеличкий, вигнутий над потічком. Зліва від місточка, що здавався якимось казковим, невеличка капличка з образом Матері Божої, обрамленим квітами. Під нею виведені крани, з яких

можна набрати святої води з джерела. Ми йдемо до води, щоб подякувати за те, що ми, нарешті, доїхали до цього святого місця. Напилися води... Вмилися...

Бажання побачити нове і цікаве у подвір'ї Митрополичих палат веде нас до містка, переходимо по ньому, ніби залишаючи все погане перед ворітьми. Проходимо по подвір'ю, навколо високої церкви, дивимось догори, щоб побачити верхівку церкви, оглядаємо капличку на протилежній від входу у подвір'я стіні, вхід до палати настоятеля і келій монахів. Закінчуємо наш прохід біля стіни, з якої розпочали. На стіні розміщена виставка Розп'ять Ісуса Христа. серед яких – кам'яні, дерев'яні, різної величини і конфігурації, часових періодів. Вважаємо, що вже готові вислухати історію створення монастиря, подитися на монастир зблизька, побувати у церкві, бо зустріч з церквою обіцяла бути цікавою.

На наше прохання супроводжувати нас прийшов, молодий і високий послушник. Він відкрив церкву, розповів історію побудови церкви на цілющому джерелі, створення монастиря і залишив нас у храмі. Церква виявилася такою гарною всередині, що наші серця на мить ніби зупинилися...

Ми довго розглядали церкву, образи під вишитими рушниками, вітвар, та навіть меблі, вдихали аромат святості – аромат ладану. І знову прийшов до нас той самий послушник, він ніс щось дуже велике у руках. Почувши, що ми з Інституту народознавства НАН України, і серед нас є науковий працівник Ганна Йосипівна, йому дозволили принести нам Євангеліє 1707 р. Книжка велика, оправлена в дорогу оправу, а зберегли її у буремні часи мешканці села. Досить довго він перегортав Євангеліє, читав і коментував те, що написано на полях.

Ми попросили, чи не можна побачити монаха, завідуючого музеєм монастиря. Через досить невеликий час він прийшов, після нашого пояснення згадав нас, бо деякий час тому у нашому музеї експонувалася його персональна виставка витинанок, і ми, звичайно, її відвідували. Він повів нас на другий поверх Митрополичих палат, по дерев'яних стертих сходах, по вузьких коридорчиках, біля вікон зі старовинними рамами. Пахло сухим деревом... Музей досить великий, зібрані у ньому різьблені розп'яття, церковні фігурки, церковна утвар, деталі меблів, витинанки з різних місцевостей. У той час прийшли діти зі села, і ми разом з ними вислухали екскурсію по музею.

При монастирі в с. Уневі у 1648-1699 і 1732-1770 рр. діяла друкарня, в якій друкували книги старослов'янською і українською мовами (в тому числі букварі).

Нам розповіли, як живуть монахи у монастирі, що читають, яке господарство утримують і хто їм допомагає, чим займаються у вільний час, як підтримують свій дух і фізичне здоров'я. Ілюстрацією цього було те, що коли ми обійшли будинок, на спортивному майданчику спритно грали у волейбол молоді монахи.

Розповіли нам про цвинтар, що знаходиться під горою. Пішли ми і туди. А там – тиша і фантастично... гарно, якщо так можна сказати про цвинтар. На зелену траву, що не засохла до цього часу, нападали безліч висохлих жовто-золотих голочок з модрин, що ростуть на території цвинтаря, створивши ніби килим у класичних кольорах. Ми присіли на невеличку лавку, що стояла трошки вдаліні від могил, і відпочивали... Знайшли де відпочивати? Ні, це був відпочинок не тіла, а душі. Тиша і краса одноразово, а це зараз так рідко буває, щоб співпадало разом, в один час і в одному місці.

Опам'яталися, що скоро буде наступна маршрутка, і поволі, через зелену траву, великі купи землі, які виникли внаслідок розкопок, проведених студентами Львівського університету на території монастиря, ми пішли прощатися з монастирем, а і потім – на зупинку маршрутки.

Навколо були гори, на тлі опалого темно-жовтого листя на схилах ярів проглядалися чорні стовбури дерев. Дійсно, міжг'ря...

* * *

За кілька днів до смерті пані Горинь, у четвер, я прийшла до відділу етнографії. Того, хто мені був потрібен, я сіла почекати на дерев'яній лавочці на другому поверсі. Ганна Йосипівна йшла до відділу по сходах, побачивши мене, спитала, чи я довго буду тут ще сидіти. Я уточнила, що доки не прийде той, кого чекаю. Вона пішла до відділу, але невдовзі прийшла і сіла біля мене. Була збентежена, але весела. Ми довго говорили, чомусь багато спогадів виринуло у наших душах і попросилося назовні. Нарешті ми запланували, що як тільки війне весною, ми поїдемо до монастиря у с. Підкамінь Золочівського району, де знайомий нам послушник з Унівського монастиря був на той час уже монахом. З гарними планами на майбутнє, оптимістичними і цікавими, ми розійшлися, як виявилось... назавжди.